

Nr 80.

Ankom till Riksdagens kansli den 3 maj 1910 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående omläggning af förvaltningen utaf de allmänna skogarna i södra och mellersta Sverige.

(2:a A.)

Uti en inom Andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling öfverlämnad motion (nr 35) har grefve *R. G. Hamilton* hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t behagade snarast möjligt låta utreda lämpligheten af en omläggning af förvaltningen och skötseln af kronoparkerna och andra allmänna skogar i södra och mellersta delarna af landet i syfte att åstadkomma förbättrad och intensivare skogsvård, större afkastning af statsskogarna samt ökad arbetsförtjänst och möjlighet att bilda nya arbetarehem på ifrågavarande skogar, äfvensom att Kungl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill en dylik utredning kan komma att föranleda.

Till stöd för sin hemställan har motionären anført följande:

»Under de senare åren ha i vårt land framställts starka kraf på reformer rörande förvaltningen af statens skogar. Huru dessa reformer bäst skola genomföras, därom äro meningarna delade. Däremot torde enighet råda däruti, att något bör göras. Såsom stöd härför tillåter jag mig åberopa flera öfverläggningar vid skogsvårdsföreningens årsmöten.

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 8 Saml. 38 Häft. (Nr 80.)

På grund af uttalande vid ett af dessa möten har Kungl. Maj:t tillsatt den s. k. norrländska skogskommittén, som fått till uppgift att verkställa utredning angående de åtgärder, som böra vidtagas för åstadkommandet af en rätt vård af kronans och de under skogsstatens tillsyn ställda enskilda skogarna i Dalarne och Norrland. Denna kommitté lär under innevarande år hinna avsluta sitt arbete och framlägga riktlinjerna för en norrländsk skogspolitik.

Men äfven om behovet af reformer är störst beträffande de norrländska skogarna, håller jag före, att många förbättringar också äro af nöden i fråga om förvaltningen af statsskogarna i södra och mellersta delarne af landet. Skogsskötseln torde allt fortfarande vara alltför extensiv äfven i dessa trakter. I denna min uppfattning har jag blifvit styrkt af flera fackmän.

I efterföljande tabell har jag sökt sammanställa några siffror ur domänstyrelsens tre senaste berättelser, för åren 1905—1907. Dessa siffror äro dock endast ungefärliga och återgifvas med all reservation. Afverkningen t. ex. afser endast försåldt virke, och personalen har äfven att öfvervaka ett större område andra allmänna skogar, såsom ecklesiastika boställsskogar m. fl.

*Areal och afkastning af kronoparker, kronoflygsandsfält och från arrendet undantagna skogar till utarrenderade kronodomäner
söder om Dalarne.*

År	Areal			Bruttoafkastning			Utgifter		Netto- behållning		Afverkning	
	Inägor	Skogsm.	Summa	å inägorna (arrendemedel)	å skogsm.	per har	af reserva- tions- anslag till skogarnas skötsel	för perso- nal och förvaltn.	i allt	per har	i allt	per har
	har	har	har	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kbm.	kbm.
1905	24,674	342,472	367,146	omkr. 248,000	1,259,000	3,7	882,000	350,000	27,000	0: 08	270,000	0,8
1906	—	—	—	» 255,000	1,613,000	4,7	953,000	d:o	310,000	0: 90	310,000	0,9
1907	26,045	360,000	386,135	» 268,000	2,086,000	5,8	996,000	d:o	740,000	2: 60	300,000	0,8

På grund af högkonjunkturerna år 1907 har afkastningen varit större än föregående år, men torde åter nedgått sedan dess. I någon mån kanske också löneregleringen för skogsstaten från och med 1909 nedbringat netto-behållningen.

Anmärkas bör också, att en stor del af de i tabellen upptagna kronoparkerna äro nyinköpta och omfatta stora arealer kala eller ofullständigt beväxta marker. Det oaktadt torde man dock få anse atkastningen vara ganska ringa. Dessutom torde hjälpgallringen och tillvaratagandet af mindre värdefullt virke vara eftersatt. Undantag utgöra likväl, enligt meddelad uppgift, Granvikens och Tivedens revir i Västergötland samt Karlsby kronopark i Östergötland, där såväl skogsskötseln som afverkningen sker på ett fullt tillfredsställande sätt.

Beträffande särskildt de ecklesiastika skogarna torde ingen meningskiljaktighet råda därom, att skogskapitalet ej utnyttjas såsom det borde. Äfven äldre kronoparker torde sällan komma upp till en tillfredsställande produktionssiffra.

Såsom exempel på intensiv skogsskötsel framhålles ofta värden af de tyska skogarna. Med dessa skogar kunna visserligen ej de svenska direkt jämföras, men skillnaden mellan produktionsförmågan hos skogarna i södra och mellersta Sverige samt skogarna i Tyskland är ej så synnerligen stor. Härtill kommer, att de svenska skogarna äro lättare och således billigare att föryngra. Jag tillåter mig därför anföra några siffror ur skogsstatistiska meddelanden i Skogsvårdsföreningens tidskrift.

I *Preussen* afverkades år 1907 å statsskogarna 4,3 kubikmeter per hektar, hvarå bruttoinkomsten utgjorde 43,45 mark, och nettot 25 mark per har.

I *Sachsen* afverkades samma år 5,5 kubikmeter, som inbringade i brutto 94,15 mark, och i netto 34,29 per har.

I *Württemberg* afverkades år 1906 ej mindre än 5,8 kubikmeter per har. Bruttoinkomsten här af belöpte sig till 101,6 mark och nettot till 67,86 mark.

Dessa siffror äro ju synnerligen vackra. Men likväl höjas i Tyskland ropen på reformer i syfte att erhålla ändå större atkastning från statsskogarna.

En af orsakerna till de mindre gynnsamma förhållandena å statens skogar torde dock kunna förklaras genom bristen på arbetsfolk, en annan åter torde bero på den omständigheten, att personalen är för fåtalig samt tyngd af alltför mycket improduktivt skrifarbete.

I detta sammanhang tillåter jag mig anföra några tankvärda ord af G. Kuylenstjerna i Skogsvårdsföreningens tidskrift 1909, häftet 10. Han skrifer bland annat:

»Det heter, att om skogarna också för tillfället icke lämna så stor ränta, så har jag i stället ökad kapital. Detta är dock sant endast med

modifikation. Ty om jag försummar mina gallringar, hvad blir följden? Hur många affär har icke gått, går och kommer att gå i kull af skäl, att räntor hopas på räntor. Gallras ej, när så bör ske, får jag dels dragas med onödigt stora räntor, dels inträffar det, att träd i skogsbestånd, som för länge hållits täta, erhålla så svaga toppar, att de icke efter gallringen någonsin få kraft att förränta, hvad som fordras, äfven om de beredas nödigt utrymme.

Men försummelserna gälla ej blott gallringsvirket. Stubbar och grenar komma ofta ej till nytta, ehuru de i de delar af landet, som ligga söder om Dalälven, väl betala de kostnader, som äro förenade med deras tillgodogörande. Äfven härvidlag gå dock vissa delar af Bergslagerna i spetsen, under det att på andra håll knappast en enda stubbe tillvaratages, och det till och med i mycket skogfattiga trakter.

För att finna förklaring till dessa missförhållanden måste man tänka på dels oförmågan hos folket att börja med något nytt, dels vinningslystnaden, som icke i första hand söker utnyttja den litet gifvande driften, dels bristen på kapital, som jämväl försvårar drifvandet af en rörelse, för hvilken omkostnaderna endast obetydligt understiga bruttoafkastningen. Men jag vågar påstå, att icke blott där behållningen blir ringa, utan ock på många ställen där gallrings- och ljushuggningar lämna goda och synnerligen goda resultat, så försummas dessa åtgärder. I de flesta fall är eller åtminstone uppgifves skälet vara brist på folk. Granskas frågan närmare, torde åtminstone i de allra flesta fall folk kunna fås från andra trakter, om blott bostäder funnes att erbjuda. Nå, om det redan nu, särskildt på många statsskogar, visar sig svårt att utföra en hel del arbeten, som genast lämna visserligen en liten men dock någon behållning och bidraga till ökad afkastning i framtiden, huru skall man då i framtiden kunna på ett rationellt sätt tillgodogöra sig afkastningen af de kapital, som hopats å många ställen särskildt å våra nyinköpta och äldre kronoparker genom ständigt ökade ej uttagna tillväxter? Jag skulle vilja tillråda, att åtgärder i tid vidtoges, så att bofast folk finnes i den mån sådant erfordras för nödiga afverkningars bedrivande. Att lita på tillfälligt arbetsfolk är icke lämpligt. Enligt hvad erfarenheten visar erhålles sådant uteslutande om vintern och behöfves då för andra arbeten än gallringar samt grenveds och stubbars tillvaratagande, hvilket sistnämnda arbete ej heller vintertiden kan utföras. Alla skogsarbeten utföras dessutom bäst af vant folk. Nej, utlägg icke småtorpen, vidmakthåll dem, som finnas, och uppbygg, i den mån de behöfvas, dem, som en gång

utlagts, samt anlägg nya. På detta sätt torde man finna räddningen; ty där goda bostäder finnas att bjuda på, fås städse folk, om ock förtjänsten i öfrigt icke är så särdeles hög.»

Under den senaste tiden hafva skarpa angrepp riktats mot statens skogsförvaltning med anledning af att den utlagt en stor mängd torp till skog samt härigenom beröfvat kronoparkerna nödiga arbetskrafter. De svårare försyndelserna härutinnan lära dock ha skett under 1870- och 1880-talen. Undertecknad anser emellertid, att många områden å kronoparkerna kunna med fördel upplåtas till hem åt skogsarbetare. Härigenom skulle kunna skapas tusentals hem, och staten finge sitt nödiga skogsvårdsarbete utfördt. Att uppställa en beräkning öfver det antal skogsarbetare, som kan med fördel sysselsättas på viss areal, är icke möjligt annat än för hvarje särskildt fall. En framstående skogstjänsteman har emellertid meddelat, att på den revirdel han själf förvaltar borde kunna sysselsättas en skogsarbetare för hvar 80:de tunnland.

De önskenål, som beträffande skötseln af statens skogar i södra och mellersta delarna af landet böra eftersträfvast, äro enligt min mening:

»Förenkling i förvaltningen, större befogenhet men också större ansvar för den förvaltande personalen.

Intensivare skötsel af såväl själfva kronoparkerna som alla andra allmänna skogar, som stå under statens kontroll, för att af desamma erhålla högre afkastning.

Ökad personal och öfrig arbetskraft för skötseln af skogarna, särskildt genom anställande af fasta skogsarbetare, hvarigenom möjlighet kunde beredas ett större antal svenska medborgare att erhålla hem och arbetsförtjänst å kronoparkerna. Emigrationen torde ock i afsevärd grad härigenom kunna motverkas.»

I statshushållningen intaga kronoskogarna numera en så viktig ställning, att ingenting bör försummas för att genom en ändamålsenlig vård och förvaltning af desamma söka uppdrifva deras afkastning. Utskottet finner sig därför böra instämma i syftet med ifrågavarande motion.

Med anledning af den tabell öfver areal och afkastning af kronoparker, kronoflygsandsfält och från arrendet undantagna skogar till utarrenderade kronodomäner söder om Dalarne, som motionären sammanställt och i motionen meddelat, har utskottet, då motionären därvid, såsom han själf antydt, icke varit i tillfälle att meddela exakta uppgifter, införskaffat en inom domänstyrelsen upprättad tabell i ämnet, hvilken utskottet härmed meddelar:

Utskottets
yttrande.

*Areal och afkastning af kronoparker, kronoflygsandsfält och från arrendet undantagna skogar till utarrenderade kronodomäner;
allt söder om Dalarne.*

År	Areal			Bruttoafkastning		U t g i f t e r					Nettobehållningen			Afverknings	
	Inägor har	Produktiv skogsmark har	Summa har	i allt kr.	pr har kr.	af reservationsanslaget		Arrendeafkastning kr.	Till personal m. m. kr.	Summa kr.	i allt kr.	pr har kr.	i allt kbn.	pr har kbn.	
						totalsumma kr.	däraf till nybyggn. o. reparat. kr.								
	har	har	har	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kbn.	kbn.	
1905	25,694	268,334	294,028	1,507,000	5: 13	882,237	110,201	23,800	350,000	1,256,037	250,963	0: 85	329,864	1,23	
1906	26,032	276,067	302,149	1,868,000	6: 18	952,512	107,478	20,400	350,000	1,322,912	545,088	1: 80	373,741	1,35	
1907	27,161	289,798	316,959	2,354,000	7: 43	995,922	118,058	20,400	350,000	1,366,322	987,678	3: 12	361,504	1,25	
1908	27,429	298,794	326,403	2,081,000	6: 38	1,188,000	198,549	18,400	350,000	1,556,400	524,000	1: 61	385,276	1,29	

Skiljaktigheterna mellan de båda tabellerna, i hvad de afse samma förhållanden, bero därpå, att motionären vid beräkningen af nettobehållning per hektar skogsmark medtagit hela skogsarealen, äfven impediment, men domänstyrelsen endast den produktiva skogsmarken samt att motionären vid uträknandet af nettobehållningen icke upptagit arrendeaftkomst af kronoparksinägor bland inkomsterna, ehuru de ur reservationsanslaget till skogarnas skötsel bestridda kostnader för samma inägor förvaltning m. m. inräknats i utgifterna, medan däremot domänstyrelsen i sin beräkning af bruttoafkastningen medtagit alla inkomster, äfven arrendemedel för kronoparksinägor.

Om också resultatet af statens skogsskötsel å kronoparkerna i de delar af landet, hvarom nu är fråga, icke kan sägas vara tillfredsställande, synes man dock icke böra vid bedömandet häraf utgå från den därvid ganska allmänt åberopade och jämväl af motionären, ehuru med reservation, gjorda jämförelsen med de tyska statsskogarna. De svenska skogarna sakna nämligen först och främst de afsättningsmöjligheter, som finnas i Tyskland. Och vidare hafva, medan en ordnad hushållning kom statsskogarna här i landet till del först under 1860-talet, de tyska statsskogarna sedan början af 1820-talet behandlats efter hushållningsplaner, afsedda att ställa skogarna i godt skick samt att uppnå normalt virkesförråd och normala åldersklasser för uthållig skogsafkastning. Under den tid, som därefter förflutit har ock genom en intensiv och konsekvent

genomförd skötsel de tyska statsskogarnas virkesproduktion kunnat mer än fördubblats.

Sammanlagda ytvidden af kronoparkerna i vårt land, Dalarne och Norrland undantagna, uppgick vid slutet af år 1909 till omkring 299,700 hektar. Af följande inom domänstyrelsen upprättade tabell synes, att omkring tre fjärdedelar däraf äro inköpta under tiden från och med 1875.

Uppgift å under åren 1875—1909 i södra delen af landet t. o. m.

Värmlands, Örebro, Västmanlands och Uppsala län inköpt,

*hufvudsakligen för skogsbörd afsedd mark, att
förvaltas såsom kronopark.*

Under åren	Inägor		Utmark		Summa	
	har	ar	har	ar	har	ar
1875—1902	16,748	84	149,168	80	165,917	64
1903—1908	3,716	74	46,090	31	49,807	05
1909	—	—	—	—	8,405	98
Summa	—	—	—	—	224,130	67

Dessa inköpta marker utgöras till sitt flertal af unga och medelåldriga skogar, kalmarker och illa medfarna äldre skogsbestånd, hvarifrån afkastningen gifvetvis ej kan blifva afsevärd, förrän de en längre tid varit under ordnad hushållning. Erkännas måste dock att jämväl af de äldre kronoparkerna inom ifrågavarande del af landet endast ett fåtal ännu hunnit bringas i ett bättre tillstånd.

Hvad angår skötseln af boställsskogar och andra allmänna skogar än kronans, hvilka skogar hafva en betydande areal, så torde denna lämna åtskilligt öfrigt att önska.

Lika med motionären finner därför utskottet, utan att dock i allt kunna gilla motionärens uttalanden i ämnet, det vara en angelägenhet af största vikt, att skogshushållningen å kronoparkerna och öfriga allmänna skogar i landet blir mera intensiv, än hittills varit fallet, äfvensom att förenklingar i möjligaste mån införas i skogsförvaltningen.

I denna sin uppfattning styrkes utskottet ytterligare dels däraf att, samtidigt med det statens skogshushållning, såsom ofvan sagts, blifvit en

faktor af största vikt för statens finanser, de hinder, hvilka förefinnas för införande af en intensiv skogshushållning, förlorat i betydelse dels, och ej minst, däraf att gynnsamma resultat vunnits å de kronoskogar, där intensivare skötsel redan åvägabragts.

Då, såsom motionären påpekat, en af Kungl. Maj:t tillsatt kommitté för närvarande arbetar för verkställande af utredning angående de åtgärder, som kunna böra vidtagas för åstadkommande af en rätt vård af kronans och de under skogsstatens tillsyn ställda skogarna i Norrland och Dalarne och afgifvande af de förslag, som däraf kunna föranledas, synes det utskottet önskvärdt, att därvid, i de af motionären angifna syften, uppmärksamhet ägnas jämväl åt vården af de allmänna skogarna i öfriga delar af landet.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet i anledning af förevarande motion hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att beträffande jämväl kronans och de under skogsstatens tillsyn ställda skogarna i landet söder om Dalarne Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida, utöfver hvad nu sker, åtgärder kunna och böra vidtagas för åstadkommande af en rätt vård af dessa skogar samt för Riksdagen framlägga de förslag, som häraf kunna föranledas.

Stockholm den 3 maj 1910.

På jordbruksutskottets vägnar.

THEODOR ODELBERG.

Det skulle här antecknas, att herr *P. Paulson* icke deltagit i behandlingen och herrar *D. Persson* och grefve *R. G. Hamilton* icke i den slutliga behandlingen inom utskottet af förestående ärende.